

у
кожному
поколінні

СІМЕЙНА ГАГАДА

“ПІЖАМНОЇ БІБЛІОТЕЧКИ”

У КОЖНОМУ ПОКОЛІННІ!

СІМЕЙНА ГАГАДА “ПІЖАМНОЇ БІБЛІОТЕЧКИ”

Щасливого Песаху!
Тішимося, що можемо
відсвяткувати його разом!
Перегорніть сторінку —
і почнемо.

СІМЕЙНА ГАГАДА

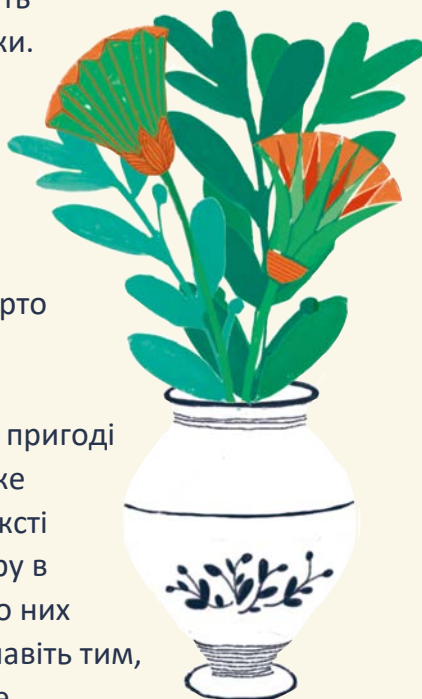
«У кожному поколінні ми відчуваємося так,
ніби це саме ми вийшли з Єгипту».

Пасхальний **седер** — це ритуальна вечеря і святкування Песаху. Час, коли дорослі та діти обмінюються досвідом: розповідають історії, ставлять запитання, пояснюють незрозуміле, їдять особливі страви і навіть грають у хованки.

Гагада — це традиційний путівник цією винятковою пасхальною ніччю, який нагадує нам, що седер — вечеря, яку раді розділити з усіма та кожним. Адже історією про здобуття свободи варто ділитися.

Гагада, яку ви тримаєте у руках, стане у пригоді сім'ям з маленькими дітьми й допоможе разом провести пасхальний седер. У тексті ви знайдете всі основні елементи седеру в трохи скороченій формі, а пояснення до них дозволять долучитися до святкування навіть тим, для кого седер відбуватиметься вперше.

Що у цій книжці?

Седер означає «порядок». Тому навіть у найпростішій Гагаді є різноманітні благословення, пісні й історії, які читаються, співаються і переповідаються у певному порядку, визначеному традицією. У нашій Гагаді седер розбито на п'ять розділів, щоб родинам було легше слідкувати за перебігом святкування.

Ласкаво просимо. У цьому розділі ми готуємося розпочати седер.

Перші кроки. Цей розділ починається з того, що всі частини седеру перелічують вголос. Сюди входить кідуш — благословення, яке вимовляють над першим келихом вина, а також інші ритуали, які мають приготувати до оповіді про наше звільнення з рабства.

Історія нашої свободи. Найдовший розділ у седері називається Магід, що означає «розкажи». І тут ми розповідаємо, співаємо й розігруємо історію Песаху, а також ставимо найрізноманітніші запитання про це свято.

Особлива трапеза. Ми розпочинаємо пасхальну вечерю з благословення над другим келихом вина. Потім куштуємо ритуальні страви, дякуючи Творцю за те, що маємо цю їжу. А наприкінці знов читаємо благословення — над третім келихом вина.

Святкуймо! Тут ми співаємо радісних пісень і дякуємо Богові за все. А потім піднімаємо четвертий (і останній) келих вина, яким завершується седер.

У кожній частині є ключові благословення, пісні й цитати з традиційного тексту івритом із транскрипцією і перекладом українською. Пояснення івритом чи українською можна поєднувати будь-яким чином. Головне — щоб ваш седер був святом.

Ключі до Гагади

Зважайте на ці символи у книжці:

**ЗАПИТАННЯ ДЯ
ОБГОВОРЕННЯ ЗА СТОЛОМ**

**ЯК РОЗІГРАТИ
ПАСХАЛЬНУ ІСТОРІЮ**

СВЯТКОВІ ПІСНІ

Це допоможе керувати діями учасників і провести седер якнайкраще.

Влаштуйте седер на ваш смак

Важливо облаштувати седер так, як до душі саме вам. Творчий підхід і вигадливість допоможуть почуватися вільніше (а це відповідає духові Песаху), однак планування певних елементів зробить вашу вечерю змістовнішою і веселішою.

- **Прикрасьте стіл.** Спеціальний келих для вина, вишита серветка для маці і підставка під тарілки з малюнками з єврейської історії — усе це зробить застілля урочистим і створить святкову атмосферу. До сервірування столу можна залучити дітей.
- **Додайте театральності.** Приготуйте костюми або реквізит і покладіть біля столу, запрошуючи дорослих і дітей взяти участь у театральному дійстві.
- **Поділіться власними історіями.** Чи є у ваших друзів або родичів історії про здобуту свободу, якими вони хотіли б поділитися? Приготуйте фотографії або речі, що допоможуть розповісти, як «у кожному поколінні» долається шлях до свободи. Можливо, гостям теж варто запропонувати підготуватися завчасно.
- **Закуски для дорослих і дітей.** Візьміть *карпас* (закуску зі шматочків овочів, які змочують у солоній воді на початку седеру) і додайте якомога більше різноманітних овочів і соусів. Коли учасники седеру трохи вгамують голод, їм легше буде ділитися історіями й ставити запитання, очікуючи на вечерю. Але не торкайтесь маці — дочекайтесь, коли настане її черга.
- **Зв'язок крізь час.** Історії людей, які здобули свободу у наші дні або, навпаки, досі не є вільними, допоможуть краще відчутти значення Песаху всім — і дорослим, і дітям.
- **Співайте разом!** Пісні про свободу всіма мовами, які тільки знають члени вашої родини, прикрасять завершальну частину седеру.

Щоб знайти відео та музику для седеру, відвідайте сторінку JLibrary.org/passover. Там є і повний текст Гаґади, приписи з якої можна поєднувати з цим poradником, якщо у святкуванні Песаху братимуть участь люди різного віку та зацікавлень.

Чи все готово до СЕДЕРУ?

- Вино для дорослих і виноградний сік для дітей (стор. 13)

- Тарілка для пасхального седеру, на якій:
  - карпас – зелень або овочі з городу, наприклад корінь петрушки (стор. 17)
  - зроа – шматочок смаженої агнятини на кістці (стор. 43)
  - марор – хрін або інший гіркий овоч (стор. 51)
  - харосет – суміш подрібнених фруктів, горіхів і спецій (стор. 52)
  - хазерет – гіркий овоч, зазвичай листя салату (стор. 51)
  - бейца – круто зварене яйце (стор. 53)
  - солоня вода (стор. 17)

- Маца – прісний хлібець, головний елемент Песаху (стор. 22)

- Тарілка чи кишенька із тканини, щоб загорнути три коржі маци (стор. 18)

- Мішечок для афікомана – торбинка, щоб сховати спеціальний шматочок маци, який подається наприкінці седеру (стор. 18)

- Призи для дітей, які знайдуть афікоман (стор. 54)

- Келих Еліягу та келих Міріам для особливих церемоній (стор. 60)

- Подушки, на які можна обпертися на знак того, що ми вільні (стор. 15)

- Святкова їжа для основної трапези (стор. 53)

Що на тарілці для седеру

Їжа, яку смакуємо на Песах, допомагає нам розповісти історію звільнення з рабства. Усе на тарілці для седеру нагадує нам про сльози рабів і розчин для цегли, з якої вони будували піраміди. Ці символи обговорюються під час седеру

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

Сьогодні ми святкуємо Песах.

Цього вечора люди по всьому світу збираються за столом, щоб розповісти, як єврейський народ звільнився з єгипетського рабства.

Седер — це трапеза, під час якої співають пісень, ставлять запитання й діляться історіями. Деякі з цих історій із Тори, перших п'яти книг Біблії, де оповідається про походження євреїв.

Під час седеру ми повертаємося в минуле, у давній Єгипет. І наш путівник у цій мандрівці — **Гаґада, що на івриті означає «оповідь»**. Адже саме розповідь про Песах допомагає нам відчутися так, ніби це ми звільняємося від рабства цього вечора.

І спершу ми запалюємо свічки і благословляємо дітей.

Запаліть свічки
і прокажіть
благословення

• * • * • * • * • * • * • * • * • *

ЗАПАЛЮВАННЯ СВЯТКОВИХ СВИЧОК

Єврейські свята починаються на заході сонця із запалювання свічок. Поки вечірне небо заливає пітьма, дім наповнюється світлом свічок. Їхні теплі вогники — символ надії та свободи. У перший вечір Песаху завжди промовляється ще одне благословення, щоб нагадати, яким важливим є святкування Песаху — вперше за цілий рік або навіть за ціле життя.

А так ці
благословення
звучать
івритом.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל (שַׁבָּת וְשֶׁל) יוֹם טוֹב.

Барух ата Адонай, Елогейну мелех га-олам, ашер кідшану беміцвотав вецівану легадлік нер шель (Шабат вешель) йом тов.

Дорогий Боже, Творцю нашого всесвіту, дякуємо, що Ти дав нам правила, які роблять наше життя особливим, і навчив запалювати святкові свічки.

• * • * • * • * • * • * • * • * • *

У перший вечір Песаху промовляється ще одне благословення.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁחֵיָנוּ וְקִיָּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְנֵן הַזֶּה.

Барух ата Адонай, Елогейну мелех га-олам, ше-геіану ве-кіеману ве-гігіану ла-зман га-зе.

Дорогий Боже, Творцю нашого всесвіту, дякуємо, що Ти даруєш нам життя і даєш змогу відсвяткувати цей надзвичайний вечір.

Запаливши свічки, батьки благословляють своїх дітей. У Торі розповідається, як праотець Яків благословляв онуків, що виростили в Єгипті. Коли вони жили там, родина Якова стала такою великою, що з неї постав цілий народ. З цього і розпочинається історія Песаху. Поки триває седер, діти теж ростуть. Одного дня вони виростуть і вже самі проведуть седер.

Дорослі кладуть руки на голови дітей і читають таке благословення:

בְּרַכָּהּ יְיָ וְיִשְׁמְרָהּ.
יְאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַנְּךָ.
יִשְׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם.

Єварехеха Адонай веїшмереха. Яер Адонай панав елейха
вієхунеха. Іса Адонай панав елейха веясем леха шалом.

Нехай Господь благословить і охороняє тебе.
Нехай світло Господнє осяює твої дні
і милість Господня не полишає тебе.
Нехай Господь обертає обличчя Своє до тебе і дарує тобі мир.

ПЕРШІ КРОКИ

Ми готові почати седер.

Разом ми запізнаємо гіркоту рабства і радість свободи. Їжа, ритуали, благословення, які ми виголошуватимемо, — все нагадуватиме, що сьогоднішній вечір незвичайний: він про історію звільнення.

Спочатку ми перелічимо всі кроки пасхального седеру. А потім, після спеціального напою та закуски, вирушимо у мандрівку до минулого — в той час, коли ми були рабами в Єгипті.

СЕДЕР ОЗНАЧАЄ «ПОРЯДОК»

Візьми в руки тарілку для седеру або вкажи на неї.

Під час седеру ми чинимо 15 дій у певному порядку. Якщо для одних вистачить і кількох хвилин, то щоб виконати інші, доведеться довго читати, розмовляти або співати. 15 кроків седеру визначають його порядок, мов театральна програмка або меню.

Прочитай всі кроки седеру вголос.

Кадеш (благословення першого келиху вина) קַדֵּשׁ

Урхац (перше омовіння рук) וּרְחַץ

Карпас (їмо зелені овочі, змочуючи у солоній воді) כַּרְפַּס

Яхац (розламування десертної маці) יַחַץ

Людиш театр?
Тоді готуйся до
вистави на

СТОП. **38**

МАГІД (розповідь про Песах) מַגִּיד

Рахца (друге омовіння рук) רְחַץ

Моці (благословення перед їжею) מוֹצֵיא

Маца (благословення маці) מַצָּה

Марор (їмо гіркий овоч) מָרֹר

Корех (їмо сендвіч із двох коржів маці) כּוֹרֵךְ

ШУЛЬХАН ОРЕХ (святкова трапеза) שְׁלַחַן עוֹרֵךְ

Цафун (шукаємо та їмо афікоман) צַפּוּן

Барех (благословення після трапези) בָּרַךְ

Галель (спів хвалебних пісень) הַלֵּל

НІРЦА (пісні на завершення седеру) נִרְצָה

СТОП.
68 Заспіваймо
разом!

Поговоримо?
Час для дискусії!

СТОП.
? 30

Шульхан Орех?
Невже їсти вже
можна?

СТОП.
53

בָּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא פְּרֵי הַגָּפֶן.

Барух ата Адонай, Елогейну мелех га-
олам борей прі га-гафен.

Дорогий Боже, Творцю нашого
всесвіту, дякуємо Тобі за ці плоди
з виноградних лоз.

Якщо седер припадає на вечір п'ятниці, коли починається Шабат, читайте з цього місця і додайте слова, що стоять у дужках на наступній сторінці.

Коли добіг кінця шостий день і вечір творіння, то небо і земля, і все, що на них живе, були завершені. А сьомого дня Бог скінчив усю роботу і пішов спочивати. Бог благословив сьомий день і зробив його непересічним, адже саме в цей день відпочивав від усіх трудів створення світу.

Дорогий Боже, Творцю нашого всесвіту, Ти дарував усім людям у світі різні стежки до життя та віри. Дякуємо, що Ти обрав нас з-поміж інших народів і зробив євреями, дав нам заповіді і можливість творити добрі справи, які роблять нас кращими. З любов'ю Ти дав нам дні для радості й святкування. І сьогодні, зустрічаючи цей день з мацою, ми святкуємо нашу свободу. Адже ми пам'ятаємо, що це Ти вивів нас із єгипетського рабства. Дорогий Боже, дякуємо, що Ти дарував єврейському народу цей дивовижний час, щоб відсвяткувати свободу.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו. ותתן לנו יי אלהינו באהבה (שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון, את יום (השבת הזו ואת יום) חג המצות הזה, זמן חרותנו (באהבה) מקרא קדש, זכר ליציאת מצרים. פי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים, (ושבת) ומועדי קדש (באהבה וברצון) בשמחה ובששון הנחלתנו. ברוך אתה יי מקדש (השבת ו) ישראל והזמנים.

Якщо седед
припадає на вечір
суботи, коли добігас
кінця Шабат,
додайте:

Дорогий Боже,
дякуємо, що Ти
робиш кожен час
особливим по-
своєму.

Барух ата Адонай, Елогейну мелех га-олам, Ашер бахар бану мі-коль ам, ве-ромеману мі-коль лашон, ве-кідшану бе-міцвотав. Ва-тітен лану Адонай Елогейну бе-агава (шабатот лі-менуха у) мо-адім ле-сімха, хагim у-зманім, ле-сасон, ет йом (га-шабат га-зе ве-ет йом) хаг га-мацот га-зе, зман херутейну (бе-агава) мікра кодеш, зехер лі-ціат Міцраїм. Кі вану махарта ве-отану кідашта міколь га-амім, (ве-шабат) у-моадей кодшеха (бе-агава у-ве-рацон) бе-сімха у-ве-сасон гінхалтану. Барух ата Адонай, мекадеш (га-шабат ве) Ісраель ве-га-зманім.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
שהחיינו וקיימנו והגייענו לזמן הזה.

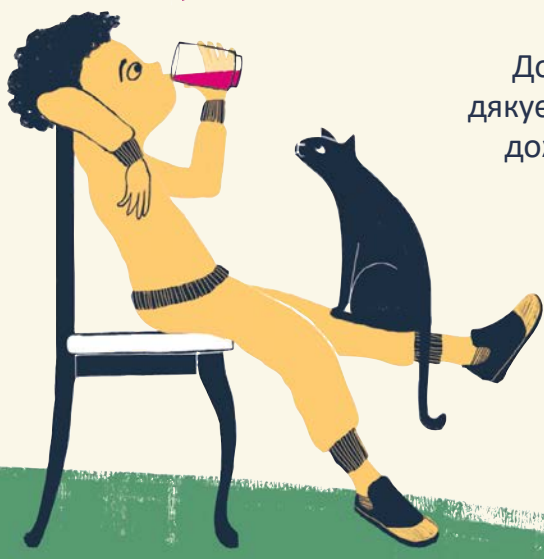
У перший вечір Песаху додавайте:

Барух ата Адонай, Елогейну мелех га-олам,
ше-гехеяну ве-кіеману ве-гігіяну
ла-зман га-зе.

Дорогий Боже, Творцю нашого всесвіту,
дякуємо, що Ти дарував нам життя і дав змогу
дожити до цього часу, щоб відсвяткувати
цю особливу мить.

Вільно відхилися на
спинку стільця і
насолужуєся напоєм!

УРХАЦ יָרַחַץ

Ми миємо руки, щоби підготуватися до важливої роботи. І під час седеру миємо їх двічі, причому незвичним чином. Першого разу омовіння рук відбувається без благословення.

Це називається «урхац», що означає «і омий».

В омовінні рук гостям беруть участь троє:

- **Перша людина** тримає балію.
- **Друга** тримає глечик з водою — поливати гостям руки над балією.
- **Третя** тримає рушник, щоб гості могли витерти руки.

КАРПАС כַּרְפַּס

Їмо листя салату (або інший зелений овоч), змочуючи його у солоній воді

Святкуючи Песах, ми зустрічаємо і прихід весни.

Добігають кінця темні й холодні дні, дерева вкриваються зеленим листячком, знов квітнуть квіти. Ніщо більше не заважає деревам і всім рослинам вільно рости. Тому, щоб відсвяткувати повернення весни, **ми їмо карпас, що означає «зелений овоч»**. Нехай це буде корінь петрушки або селера. Але перш ніж їсти карпас, його змочують у солоній воді. Солоний смак цієї страви нагадує нам про сльози рабів у Єгипті, про біль і важкий тягар рабства.

Почувайся вільно і смакуй солоний карпас.

Занурюючи зелений овоч у солону воду, кажи так:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה.

Барух ата Адонай, Елогейну мелех га-олам,
боре прі га-адама

Дорогий Боже, Творцю нашого всесвіту, дякуємо, що Ти дав нам овочі та фрукти, які ростуть на нашій землі.

YACHATZ יָחַץ!

Розламування десертної маци

Вийміть із церемоніальної тарілки для маци середній корж. Розломіть його на дві частини. Менший шматочок поверніть назад, а більший загорніть у тканину або вкладіть у мішечок і поки облиште.

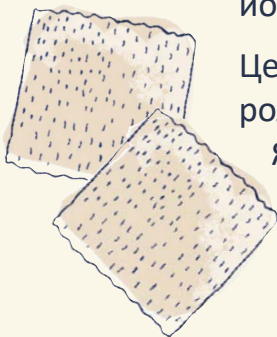

На sederний стіл ставлять спеціальну церемоніальну тарілку і кладуть у неї три коржі маци. У середнього коржа з цієї тарілки особлива роль. Половина його спочатку «заховається», щоб наприкінці вечереі знову з'явитися. **«Яхац» означає «розділений навпіл».**

Більша частина цього, середнього, коржа маци називається **«афікоман»**, що в перекладі з давньогрецької означає **«те, що йде після» (трапези)**. У грі в хованки дорослі ховають афікоман, а діти його шукають (можна зробити навпаки).

Цей шматочок маци виконує у sederі роль десерту. Не спускай з нього очей!

Якщо тобі вдасться знайти афікоман — отримаєш приз!

Поки діти
не дачать,
дорослі
непомітно
ховаруть
афікоман

МАГІД מֵאֲדָמַי

ІСТОРІЯ НАШОЇ СВОБОДИ РОБИТЬ ЦЮ НІЧ ВИНЯТКОВОЮ

Магід означає «той, хто розповідає».

Це найдовша частина Гагади, де ми розказуємо, як євреї потрапили в Єгипті у рабство, а потім дістали свободу.

Під час розповіді ми ставимо запитання, обговорюємо та проживаємо цю історію, розігруючи певні її сюжети і співаючи пісень.

МАГІД ПОЧИНАЄТЬСЯ З ВАЖЛИВОГО ОГОЛОШЕННЯ.

ГА ЛАХМА АНІЯ

הָא לַחְמָא עֲנִיָּא

Маца, хліб рабства

Встань,
підними мацу вгору
і прочитай вголос
ці слова.

הָא לַחְמָא עֲנִיָּא דִּי אַכְלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכַפֵּין יִיתִי
וַיִּכֹּל, כָּל דְּצָרִידָא יִיתִי וַיִּפְסַח. הַשְּׁתָא הָכָא, לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּאַרְעָא
דְּיִשְׂרָאֵל. הַשְּׁתָא עַבְדֵּי, לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּנֵי חוֹרִין.

Га лахма анія ді ахалу авгатана бе-ара де-Міцраїм. Коль діхфін ейтей ве-ейхоль.
Коль діцріх ейтей ве-їфсах. Гашата гаха, лешана габаа бе-арба ді-Ізраель.
Гашата авдей, лешана габаа бней хорін.

Ось простий плаский хліб, який їли наші батьки, коли були рабами у землі Єгипетській. Згадуючи цю злиденну їжу рабів, цього вечора відчиняємо двері нашого дому для всіх. Кожен, хто голодний, нехай приходить і розділить з нами цю пасхальну вечерю. Сьогодні ми тут. Але нехай наступного року ми зустрічатимемо Песах у землі Ізраїлевій. Сьогодні ми в рабстві.
Але нехай наступного року будемо вільними людьми.

ЗАЧЕКАЙТЕ-НО, А ДЕ МИ ЗАРАЗ?

Гагада підказує нам відповідь: «Сьогодні ми в рабстві». Це означає, що зараз ми у Давньому Єгипті. Тримаючи в руках мацу, уявляємо, що повернулися в минуле і стали рабами. Ми втомлені, голодні, змушені їсти похапцем, адже на нас чекає багато важкої праці.

І хоч ми лише на самому початку оповіді про те, як стали рабами, але в душі вже готові звільнитися наприкінці.

Наповніть свій келих вином або виноградним соком. Він стане другим келихом седеру, який ми вип'ємо наприкінці Магіду.

ЧОТИРИ ЗАПИТАННЯ

מַה נְשִׁתָּנָה

МА НІШТАНА

Пасхальний седер — це незвичайна вечеря зі спеціальними стравами, які куштують особливим чином. У чому значення цих страв і ритуалів? Як вони допомагають розповісти історію про те, як ми були у рабстві, а згодом стали вільними? І ставити запитання вголос, і відповідати на них, розповідаючи власну історію, — те, що доступно лише вільним людям.

Традиційно під час седеру запитання ставить наймолодший його учасник (або декілька).

Вони починаються словами «**Ма ніштана?**» (на івриті), тобто «**У чому різниця?**»

מַה נְשִׁתָּנָה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלַּיְלוֹת?

Ма ніштана галіла га-зе мі-коль га-лейлот?

Чим ця ніч відрізняється
від усіх інших?

1

שֶׁבֶכֶל הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמֶצָה.
הַלַּיְלָה הַזֶּה כֹּלּוֹ מֶצָה.

Шебехоль галейлот ану охлін хамец у-маца.
Галайла газе куло маца.

В усі інші ночі ми можемо їсти **хамец** (звичайний хліб на заквасці). Чому цієї ночі ми їмо лише пласкі коржики, **мацу**?

2

שֶׁבֶכֶל הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שֶׁאֵר יִרְקוֹת.
הַלַּיְלָה הַזֶּה מְרוֹר.

Шебехоль галейлот ану охлін ше-ар еракот.
Галайла газе марор.

В усі інші ночі ми можемо їсти будь-які овочі.
Чому цієї ночі ми їмо лише гіркі, **марор**?

3

שֶׁבֶּכֶל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מְטַבֵּילִין אֶפְּלוֹ פֶּעַם אַחַת. הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְּעָמִים.

Шебехоль галейлот ейн ану матбілін афілу па-ам ехат.
Галайла газе штей пе-амім.

В усі інші ночі нам не треба вмочувати їжу в соус.
Чому цієї ночі ми робимо це двічі?

4

שֶׁבֶּכֶל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבֵינָו וּבֵין מְסַבֵּינָו. הַלֵּילָה הַזֶּה כְּלָנוּ מְסַבֵּינָו.

Шебехоль галейлот ану охлін бейн йошвін увейн месубін.
Галайла газе кулану месубін.

В усі інші ночі ми можемо сидіти і прямо, і вільно.
Чому цієї ночі ми сидимо, спершись на лівий лікоть?

ЗАПИТАННЯ – ВАЖЛИВИЙ

ЕЛЕМЕНТ СЕДЕРУ. Якщо ви придумаєте власні запитання про дії під час пасхальної вечері чи про історії свободи, обов'язково поставте їх!

Седер відрізняється від будь-якої іншої святкової вечері, адже пасхальна ніч особлива. Сьогодні ми розповідаємо історію того, як євреї були в Єгипті рабами, а потім стали вільними людьми.

עֲבָדִים הָיינוּ, עֲפָה בְּנֵי חוֹרֵין!

Авадім гаїну, ата бней хорін!

Ми були рабами, а тепер вільні!

ЧЕТВЕРО ДІТЕЙ

חָכָם, רָשָׁע, תָּם, וְאֶתְדָּ
שְׂאִינוּ יוֹדַע לְשֵׂאוֹל

Хахам, раша, там веехад шейно йодеа лішоль

Розумник, бунтівник, простодушний і мовчун

У Торі батьки розповідають історію Песаху своїм дітям по-різному. Адже, як вчить нас Гаґада, всі діти різні. Це означає, що ту саму історію можна розповідати різними способами.

Ці чотири дитини з неоднаковими вдачами — приклад того, що ставити запитання про Песах й відповідати на них можна по-різному. Читаючи про цих дітей, поміркуйте над тим, які ще запитання про історію свята та седер ви б поставили. А що у седері для вас найцікавіше?

Подумайте також, як розповісти історію Песаху так, щоб вона була зрозумілою кожному, попри особливості характеру. Наприклад, як розповісти про це свято через їжу? А за допомогою пісень? А картинок? Які ще форми оповіді спадають вам на думку?

РОЗУМНИК ПИТАЄ: «ЗА ЯКИМИ ПРАВИЛАМИ ТА ЗВИЧАЯМИ СВЯТКУЄТЬСЯ ПЕСАХ?»

Він хоче розібратися, що ми робимо і кажемо під час седеру, щоб зрозуміти, чому ми все це робимо й кажемо, чого це нас вчить?

Батьки можуть пояснити, як кожне з правил, звичаїв, страв та пісень допомагає нам розповісти пасхальну історію. Адже святкування Песаху і є згадуванням нашої історії.

БУНТАРКА ДОПИТУЄТЬСЯ: «А ВАМ ЩО З ТОГО ВСЬОГО?»

Така дитина почувається на седері чужою.

Батьки можуть розповісти, що в Давньому Єгипті євреї мали гуртуватися, щоб рушити до свободи. Якщо ти не хочеш об'єднуватися з іншими, з рабства тобі не вийти. На Песах люди по всьому світу збираються разом, щоб розповісти історію свободи, не випадково. Так вони показують, як важливо для них бути частиною спільноти.

ПРОСТОДУШНИЙ: «ЩО ТУТ ВЗАГАЛІ ВІДБУВАЄТЬСЯ?»

Ця дитина бачить, що пасхальна ніч відрізняється від решти, але самотужки не може збагнути, що всі довкола роблять і чому.

Батьки можуть пояснити сенс седеру простими словами: «Щоб вивести євреїв з єгипетського рабства, Бог сотворив багато чудес. І сьогодні, на Песах, ми дякуємо Йому за те, що він зробив нас вільними».

МОВЧУН НІЧОГО НЕ ПИТАЄ ПРО СЕДЕР, ЛИШЕ СЛУХАЄ ТА РОЗМІРКОВУЄ.

Навіть без зайвих запитань батьки можуть розповісти такій дитині, що ми святкуємо Песах тому, що Господь звільнив нас із рабства.

І більше не заважати їй мовчки слухати й розмірковувати.

Нехай на Песах кожен вчиться бути вільним по-своєму.

ЩО БІЛЬШЕ РОЗПОВІДЕЙ, ТО КРАЩЕ

Настав час розповісти історію Песаху детальніше. Поговоримо про те, як євреї стали в Єгипті рабами, що їм довелося пережити і як вони звільнилися з рабства.

У чотирьох віршах з Тори, які ми зараз прочитаємо, все це вже є. Але нам доведеться описати, пояснити, уявити і навіть розіграти пасхальну історію по ролях. Песах — час говорити й ділитися історіями. Що більше, то краще!

НАШІ ПРЕДКИ ПРИЙШЛИ З МЕСОПОТАМІЇ. ТОДІ ЇХ БУЛО НЕБАГАТО, І ВОНИ ПРИБУЛИ ДО ЄГИПТУ, ЩОБ ТАМ ОСЕЛИТИСЯ. ТАМ І СТАЛИ ВЕЛИКИМ І ЧИСЛЕННИМ НАРОДОМ.

НАШІ ПРЕДКИ ПРИЙШЛИ

*Встань і поблукай!
І обери пісню, яку всі
радо будуть співати,
«блукаючи» довкола
столу чи кімнатою.
А потім повернися
на своє місце, де
ти почувашся
«як удома».*

ЩОБ ТАМ ОСЕЛИТИСЯ Колись євреї кочували з місця на місце, але, діставшись Єгипту, припинили скитатися. Що дає людям змогу почуватися на новому місці як удома?

Чи ти був колись прибульцем у новому місці? А чужаком серед незнайомих людей? Як ти при цьому почувався? Як тебе прийняли: привітно, чи, навпаки, нашорошено, ба навіть ворожо? Якою була твоя реакція?

ВЕЛИКИЙ НАРОД Спочатку євреї були сім'єю, але в Єгипті вони стали народом. Що спільного між сім'єю і народом? А в чому їхні відмінності? Що робить народ «великим», крім чисельності?

« _____
ЄГИПТЯНИ БУЛИ
ЖОРСТОКІ ДО НАС,
І МУЧИЛИ, І ЗМУШУВАЛИ
ТЯЖКО ПРАЦЮВАТИ

»

МУЧИЛИ НАС Тора каже, що єгиптяни забирали дітей від батьків. Моше, який привів євреїв до свободи, врятувала його матуся. Коли він був немовлям, вона поклала його у кошик і пустила за течією річки.

Уяви, що Моше — твоя дитина. Ти так боїшся за його життя, що дбайливо сповиваєш і ховаєш у кошик. Зроби жест, ніби опускаєш кошик у річку. *Мабуть, це дуже важко — ось так розлучатися з сином? Що на нього чекає? Хто його знайде? Що ти відчуваєш, розуміючи, що кошик із малюком от-от відпливе?*

ЗМУШУВАЛИ ТЯЖКО ПРАЦЮВАТИ

Фараон, правитель Єгипту, змушував рабів будувати міста й піраміди та навіть робити цеглу для будівництва!

Як гадаєш, чи це жорстоко — силувати інших до важкої роботи? І яка важка праця йде нам на користь, а яка — навпаки?

Уяви, що ти раб, якому доводиться тягати величезні цеглини під пекучим сонцем. Усе тіло болить, але зупинятися заборонено. *Покажи, як це, коли тебе примушують тяжело працювати. Про що ти думаєш, гаряючи день і ніч?*

МИ ВОЛАЛИ ДО БОГА, ЯКОМУ
МОЛИЛИСЯ НАШІ ПРЕДКИ.
БОГ ПОЧУВ НАШ ГОЛОС
І ПОБАЧИВ НАШ БІЛЬ, НАШІ МУКИ
І СТРАЖДАННЯ НАШІ.

ВОЛАЛИ Як думаєш, якими словами звертались євреї до Бога? Що було в цих словах: розпач чи лють, страх чи надія?

«Агов, Господи, послухай мене!» Уяви, що ти раб, який звертається до Бога. *Про що хотілося б Йому сказати? Якими почуттями поділитися?*

БОГ ПОЧУВ Спочатку Господь почув голоси людей, які волали до Нього. А потім побачив, як воно: бути рабами. Згоден, що одна справа почути, як хтось розповідає про своє життя, і геть інша — побачити на власні очі?

СТРАЖДАННЯ НАШІ Хто у сучасному світі страждає і потребує допомоги? Згадаймо тих, хто допомагає іншим. Чим саме займаються ці люди? А чим ми могли б допомогти іншим людям, в який спосіб?

«
 ГОСПОДЬ ВИВІВ НАС ІЗ ЄГИПТУ
 РУКОЮ МІЦНОЮ, РУКОЮ ПРОСТЯГНУТОЮ,
 І СИЛОЮ ВЕЛИКОЮ, І ЗНАКАМИ ТА ДИВАМИ.

»

- ?** **РУКОЮ МІЦНОЮ** Коли кажуть, що Бог зробив щось «міцною рукою», що це означає?
- ?** **РУКОЮ ПРОСТЯГНЕНОЮ** А тобі у скрутному становищі «простягали руку», пропонуючи допомогу словом чи дією? Що відчувалося, коли тобі прийшли на допомогу? А після того?
- ?** **ЗНАКИ ТА ДИВА** Чи відчував ти колись, що маєш справу з дивом?

? Можливо, в когось із учасників пасхальної вечері є історія про **ВЛАСНЕ ЗВІЛЬНЕННЯ** Саме час поділитися нею!

ДЕСЯТЬ КАР ЄГИПЕТСЬКИХ

Що ж це були за могутні «знаки та дива»? Ми благали фараона, правителя Єгипту, відпустити нас на свободу, але серце його було твердим, мов брила. Щоб змусити його передумати, Бог відправив фараонові десять послань. І кожне з цих послань було справжньою карою небесною: щоразу ставалося щось лихе чи страшне, щоб фараон зрозумів, наскільки хибно він чинить.

Ці десять кар неабияк настрашили єгиптян. Однією з них було зруйновано те, на що вони молилися, коли води Нілу замінилися на кров, а сонце накрила темрява. Від іншої кари їхні тіла вкрилися виразками та нарівами. А коли налетіла сарана і зжерла всю зелень до останньої травинки, єгиптянам стало нічого їсти. Щоразу фараон вирішував був відпустити євреїв — і щоразу змінював думку.

Врешті-решт Бог послав останню, найлютішу кару: за одну ніч у кожній єгипетській родині захворіли та померли старші сини, первістки. Тоді фараон не витримав і промовив: «Досить! Нехай євреї йдуть!»

На Песах ми дякуємо Богу за те, що Він здійснив неймовірні речі, які допомогли нам здобути свободу. Але нам сумно, що заради нашого порятунку постраждали інші. Коли ми згадуємо про десять кар єгипетських, то опускаємо мізинець у келих з вином або виноградним соком, проливаючи по одній краплі в пам'ять про кожну з кар. Ми продовжуємо радіти й святкувати Песах, але наші келихи радості вже не такі повні, як на початку седеру.

Ось назви десяти кар єгипетських.

Промовляючи назву кожної з них уголос, не забувайте вмочувати палець у келих з вином або виноградним соком, проливаючи краплю з келиха на тарілку.

Кров (Дам) דָם

Жаби (Цефардеа) צְפַרְדֵּי

Воші (Кінім) כְּנִים

Дикі звірі (Аров) עֲרוֹב

Моровиця (Девер) דְּבַר

Виразки (Шехін) שְׁחִין

Град (Барад) בָּרָד

Сарана (Арбе) אֲרָבָה

Темрява (Хошех) חֹשֶׁךְ

Смерть первістків (Макат бехорот) מַכַּת בְּכוֹרוֹת

Мерщій!

Фараон весь час змінює свої рішення. Раптом він передумає відпустити нас на свободу? Треба поспішати. Тісто, яке ми поставили, щоб мати хліб зранку, вже не встигне підійти. Кидайте його у заплічні торби! Сонце само випече для нас із нього коржик маці. У путь! Тікаймо!

Розіграйте сценки, описані в цьому розділі, як театральну виставу. Коли будете читати репліки ліворуч, подумайте про те, як би ви перейшли море. Спробуйте бодай уявити, як долаєте шлях водами моря до свободи.

Ми поспішаємо з Єгипту в Синайську пустелю. Ось уже бачимо Червоне море. Ще трохи — і на тому березі на нас чекає омріяна свобода.

Але що це? Фараон знову передумав! Воїни його армії женуться за нами, щоб знов загнати у рабство. Як же нам опинитися на іншому березі?

Аж тут стається диво. Бог насилає навальний вітер — і морські води розступаються. І ми щодуху біжимо між двома стінами води. Щойно дістаємося іншого берега, води знов змикаються і забирають із собою єгиптян на дно морське.

На якусь мить усе завмирає, а потім усі співають від радості. Нарешті ми вільні!

ДАЄНУ דָּעַנּוּ Більш ніж достатньо!

Усі ці потужні знаки та дива змусили єгиптян відпустити нас на свободу. А нам вони показали, що Бог слухає нас і чує — і в Нього є особливі шляхи, якими Він виведе нас із рабства.

Слово «даєну» означає «Нам цього більш ніж достатньо!» Бог дав єврейському народові безліч дарів — і нам вистачило б і одного з них, щоб відчувти вдячність і щастя.

Час заспівати!

אלו הוציאנו ממצרים: דינו!
 אלו קרע לנו את היים: דינו!
 אלו נתן לנו את השבת: דינו!
 אלו נתן לנו את התורה: דינו!
 אלו הכניסנו לארץ ישראל: דינו!

Ілу гоціану mi-Міцраїм: даєну!
 Ілу кара лану ет га-ям: даєну!
 Ілу натан лану ет га-шабат: даєну!
 Ілу натан лану ет га-Тора: даєну!
 Ілу гіхнісану л-Ерец Ізраель ле-даєну!

Якби Бог лише вивів нас з Єгипту, цього було б достатньо.
 Якби Бог лише розсунув для нас море, цього було б достатньо.
 Якби Бог лише дав нам Шабат, цього було б достатньо.
 Якби Бог лише дав нам Тору, цього було б достатньо.
 Якби Бог лише привів нас в Ізраїль, цього було б достатньо.

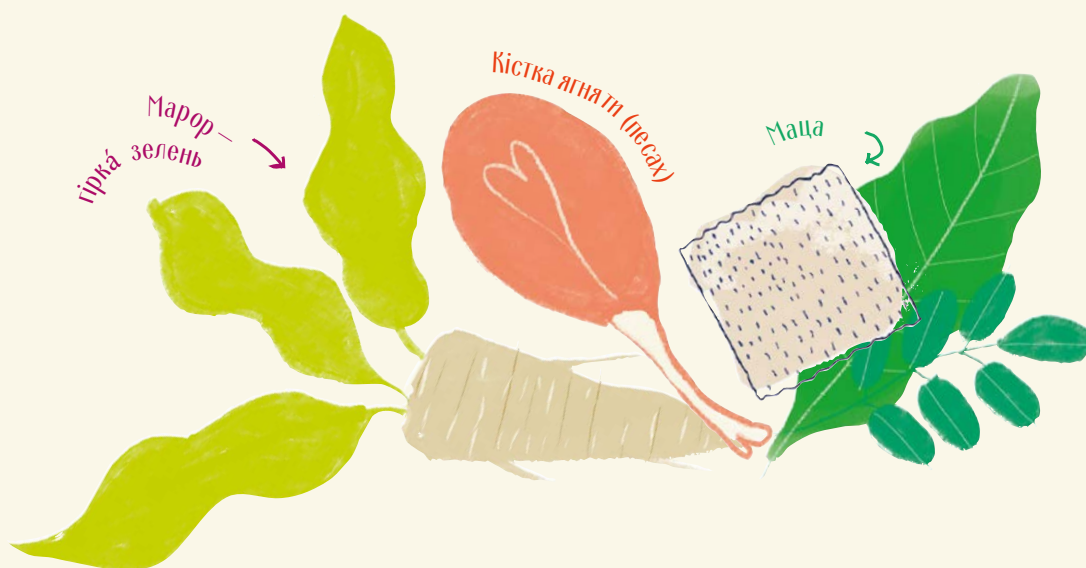
МИ ОПОВІДАЄМО, А ЇЖА НАМ ДОПОМАГАЄ:

ПЕСАХ, МАЦА Й МАРОР

פֶּסַח, מַצָּה, וּמָרֹר

Рабан Гамліель жив в Ізраїлі 2000 років тому та брав участь у створенні Гагади. Цей учитель хотів, щоб ми завжди пам'ятали: страви на нашому столі на седер — не просто їжа. Вони мають нагадувати нам про те, що відчували євреї у свій перший Песах, в останню ніч рабства.

Рабан Гамліель казав, що на кожен пасхальний седер має звучати історія про три речі: кістку ягняти, мацу та марор.

Кістка ягняти

Укажи на кістку ягняти, що лежить на тарілці для седеру.

Ця запечена ягняча кістка називається **песах**, як і саме свято. Чому вона має бути сьогодні на нашій тарілці?

В останню ніч в Єгипті, перед тим як вийти з рабства, кожна єврейська сім'я ласувала запеченою ягнятиною. Коли Бог наслав на всі доми єгиптян жадливу Десяту Кару, доми євреїв, які готувалися до втечі, Він пропустив, «пройшов повз» них (слово «песах» якраз і означає «проходити повз»). Ягня було для Бога знаком того, що євреї обрали свободу.

Отже, сьогодні кістка ягняти повертає нас до найпершого Песаху та нагадує, що ми хочемо й будемо святкувати Песах знов і знов.

Маца

Підніми мацу, загорнуту в тканину.

А ця маца, яку ми от-от з'їмо, — чому вона сьогодні на нашому святковому столі?

Ми робимо мацу з тіста, як і хліб, але воно замішується й випікається набагато швидше. Саме тому маца залишається гласкою та сухою. Маца нагадує нам, що, коли фараон нарешті погодився відпустити нас із Єгипту, бігти нам довелося дуже хутко! На збори й підготовку часу не було.

Отже, маца, яку ми їмо на седер, нагадує нам про рабство, але й про свободу. Ми взяли мацу із собою в дорогу, щоби жодної зайвої години не залишатися рабами.

МАРОР

Візьми марор із седерної тарілки та підніми його вгору.

Ця гірка зелень зветься **марор**, що означає «щось гірке».
Чому вона сьогодні тут, на тарілці для седеру?

Марор має гострий, різкий смак. Коли ми їмо марор, у роті трохи пече. Різка гіркота марору нагадує нам, як важко й тяжко доводилося рабам в Єгипті. Вона допомагає уявити біль у спині від тягання важких цеглин — і біль у серці від думки, що нам ніколи не стати вільними людьми.

Щоб усвідомити ціну свободи, одних лише розмов про рабство недостатньо. Куштуючи марор, ми можемо відчутти бодай децицію болю й гіркості рабства. І це допомагає нам згадати: щойно з'являється вибір, ми обираємо свободу!

Отже, три символічні страви на нашому седерному столі — кістка ягняти, маца й марор — нагадують нам про найперший Песах в історії. **У кожному поколінні**, хай скільки років мине з тієї першої пасхальної ночі, ми намагаємося відчутти, що здобуваємо свободу **просто зараз**.

ДЯКУЄМО Й СЛАВИМО!

Поки читаєш ці слова, підними свій келих та виши за свободу!

Ось тому ми дякуємо Богові та славимо Його за всі дива, які Він сотворив для наших предків і для нас із вами.

Бог вивів нас із рабства на свободу, з відчаю до щастя, з туги у радість святкування, з пітьми на велике світло.

וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה. הַלְלוּיָהּ.

Веномар лефанав шира хадаша. Галелуя!

Заспіваймо ж Богові нову пісню. Алілуя!

Починаємо співати й святкувати!
Після головної трапези буде ще багато пісень подяки та хвали.

Коли діти Ізраїля вийшли з Єгипту, з рабства на свободу, вони відчули нову силу. Щойно ми залишили Єгипет вільними людьми, все перевернулося! Навіть море побігло назад, навіть річка Йордан потекла навспак! Гори заскакали, як баранчики, а горби — як ягнята!

О море, як так ти побігло назад?
О річко Йордан, як так ти потекла навспак?
І земля здригнулася, і скелі перетворилися
на прохолодні, прозорі озера.
Водограй чистої радості!

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֵעֹז. הֵיטָה יְהוּדָה לְקֹדֶשׁ, יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלּוֹתָיו.
הֵיטָה רָאָה וַיִּנָּס, הַיַּרְדֵּן יָסֵב לְאַחֹר. הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבְעוֹת כְּבָנֵי צֹאן. מִה לָּךְ הָיִם
כִּי תָנוּס, הַיַּרְדֵּן תִּסָּב לְאַחֹר. הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבְעוֹת כְּבָנֵי צֹאן. מִלְפְּנֵי אֲדֹן חוּלֵי
אֶרֶץ, מִלְפְּנֵי אֵלֹהֵי יַעֲקֹב. הַהֹפְכֵי הַצּוּר אַגַּם מַיִם, חִלְמֵי־שׁ לְמַעֲיָנוּ מַיִם.

Бе-цет Исраель ми-Мицраїм бейт Яаков ме-ам лоез.
Гайта Йегуда ле-кадшо Исраель мамшелотав.
Га-ям раа ва-янос га-Ярден їсов ле-ахор.
Ге-гарім ракду ке-ейлім г'ваот кі-вней цон.

Ma lexa ga-ya ki tanus	ga-Yarden tisov leachor.
Ge-garim tirkedu ke-eylim,	g'vaot ki-vney c'on.
Mi-lifney Adon xuli arec,	mi-lifney Eloja Yaakov.
Ga-gofxi ga-cur agam ma'im,	xalamis le-ma'ino ma'im.

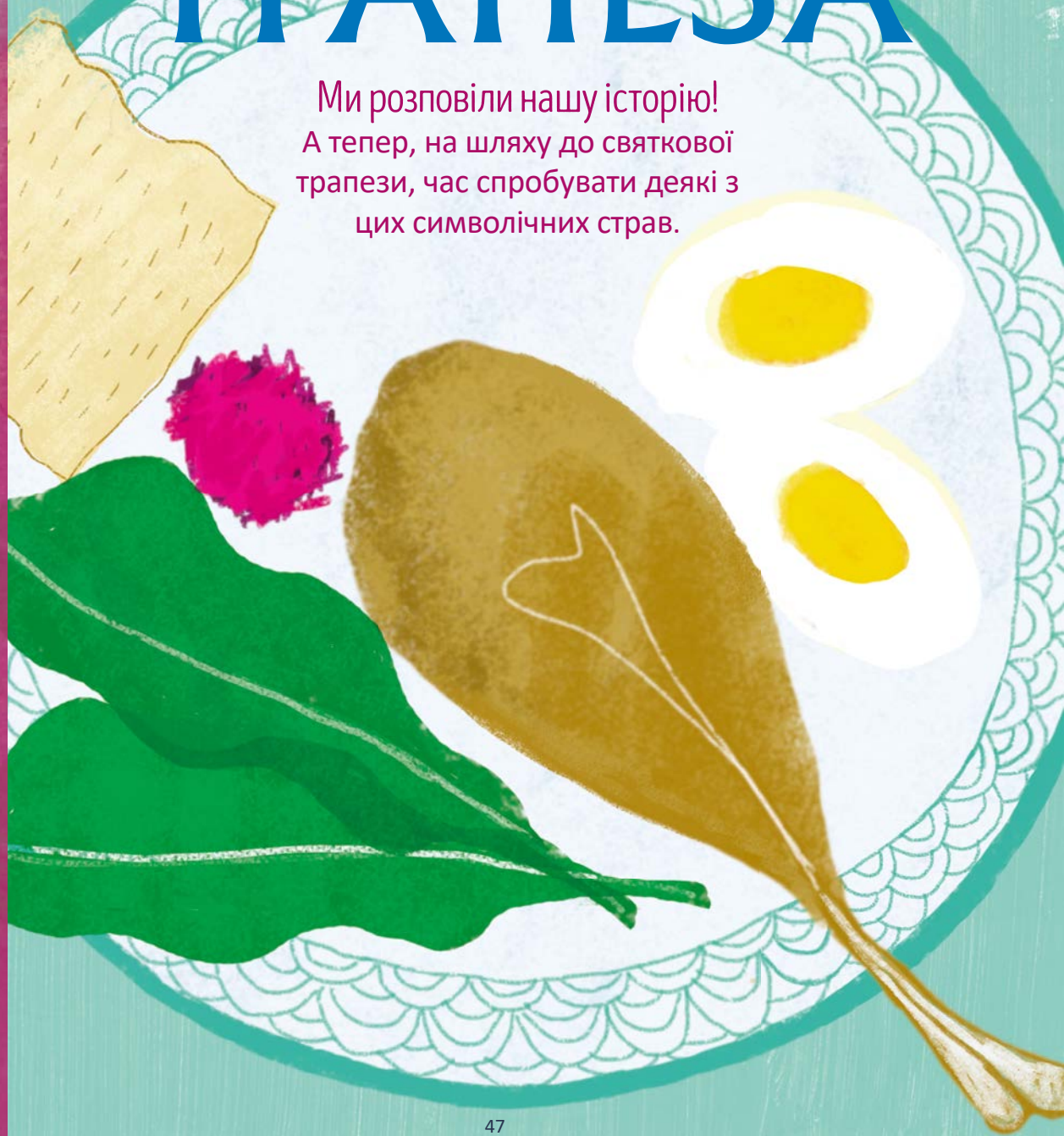

ОСОБЛИВА

ТРАПЕЗА

Ми розповіли нашу історію!
А тепер, на шляху до святкової трапези, час спробувати деякі з цих символічних страв.

ДРУГИЙ КЕЛИХ ВИНА

Другим келихом вина або виноградного соку завершується оповідна частина седеру та починається трапеза.

Читаючи ці благословення, високо тримай келих із вином або соком — це твій тост за свободу.

Коли промовиш благословення, вільно відхилися та пий.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר גָּאֵלְנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ
מִמִּצְרַיִם וְהִגִּיעָנוּ לְלֵילָה הַזֶּה לְאַכֵּל בּוֹ מַצָּה וּמְרוֹר.
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

Барух ата Адонай, Елогейну Мелех га-олам ашер геалану
вегааль ет авотейну миМіцраїм вегігіяну лалайла газе,
лехоль бо маца у марор. Барух ата Адонай, гааль Ісраель.

Барух ата Адонай, Елогейну Мелех га-олам, Боре при га-гафен.

Дорогий Боже, Творцю нашого світу, дякуємо Тобі за те, що Ти звільнив нас і наші родини, вивів з рабства й привів до цієї ночі, до цього седеру, щоби ми в безпеці їли мацу та марор.
Милий Боже, дякуємо Тобі, що зробив нас вільними!

Дорогий Боже, Творцю нашого світу, дякуємо Тобі за смачні ягоди, що ростуть на виноградних лозах.

А тепер вільно відхилися на стільці та пий!

РАХЦА, МОЦІ, МАЦА

רַחֲצָה, מוֹצֵי, מַצָּה

Друге омовіння рук і благословення на мацу

Ось і настав час для маці — вперше за вечір! Перш ніж почати, ми омиваємо руки (**рахцá**), цього разу — готуючись до основної трапези. За традицією ми спочатку промовляємо благословення на омовіння рук, потім — хлібне благословення (**мо́ці**), а відразу після нього — особливе благословення на перший шматочок маці під час седеру.

Роздай усім по шматочку з верхнього коржа маці. Омовіння має відбуватися саме таким чином, як описано на сторінці 16: троє — один з балією, один з глечиком і один із рушником — обходять усіх, щоб кожен омив та витер руки.

БЛАГОСЛОВЕННЯ НА ОМОВІННЯ РУК, ТРАПЕЗУ ТА МАЦУ

Промовляючи друге й третє благословення, підніми руку зі шматочком маци.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם.
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מַצָּה.

Барух ата Адонай, Елогейну Мелех га-олам,
Ашер кідшану бе-міцвотав, вецівану аль нетілат ядаїм.

Барух ата Адонай, Елогейну Мелех га-олам, га-моци лехем мін га-арец.

Барух ата Адонай, Елогейну Мелех га-олам,
Ашер кідшану бе-міцвотав, вецівану аль ахілат маца.

Милій Боже, Творцю нашого світу, дякуємо Тобі за правила, які роблять наше життя особливим, і за те, що Ти навчив нас омивати руки перед їдою.

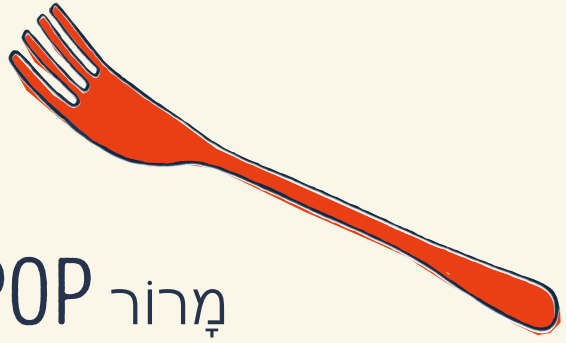
Милій Боже, Творцю нашого світу, дякуємо Тобі за хліб,
який Ти виростив із землі.

Милій Боже, Творцю нашого світу, дякуємо Тобі за правила, які роблять наше життя особливим, і за те, що Ти навчив нас їсти мацу на седер.

Коли закінчиш промовляти благословення, вільно відхилися та з'їж перший шматочок маци!

МАРОР מָרוֹר

Їмо гірку зелень

Марор, гірка зелень, дає нам відчутти присмак рабства. Ми промовляємо благословення на марор, але, коли його їмо, не спираємося зручно. Бо в цю мить ми знову раби.

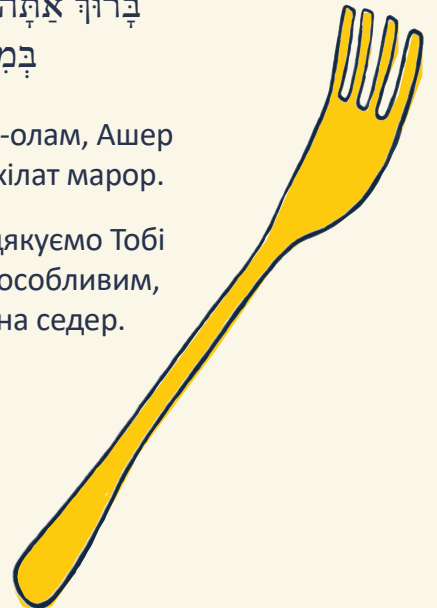
Перш ніж скуштувати марор, ми вмочуємо його в харосет. (Опис харосету — на наступній сторінці). Це той самий «другий раз», про який ідеться в «Чотирьох запитаннях»; перший був, коли ми вмочували карпас (петрушку) в солону воду. Марор можна їсти зі шматочком маци або загорнувши в листок салату.

ПІДГОТУЙ МАРОР, А ТОДІ СКАЖИ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מָרוֹר.

Барух ата Адонай, Елогейну Мелех га-олам, Ашер кідшану бе-міцвотав, вецівану аль ахілат марор.

Милый Боже, Творцю нашого світу, дякуємо Тобі за правила, які роблять наше життя особливим, і за те, що навчив нас їсти марор на седер.

КОРЕХ כּוֹרֵךְ

Їмо сендвіч із маци

Корéх означає «зроби сендвіч». Корех поєднує всі три символи свободи в одну смачну гостру закуску. Нині ми вже не їмо пасхальне ягня, тому інколи до кореху додають **харóсет**. Слово «харосет» означає «глина», і ця страва дійсно схожа на глину, якою раби зліплювали цеглини, коли зводили будівлі для фараона.

Рецептів харосету багато, але його завжди роблять із подрібнених фруктів, спецій, вина або соку; зазвичай додають також горіхи.

Найчастіше харосет готують з яблука, кориці, волоських горіхів та вина.

Роздай усім по два шматочки з нижнього листка маци. Між ними поклади трошки марору й харосету — вийде маленький сендвіч.

Прокажи слова, написані нижче,
а тоді з'їж свій сендвіч.

Дві тисячі років тому в Ізраїлі мудрий вчитель на ім'я Гіллель зробив хіба не перший у світі сендвіч — корех, який поєднує в собі мацу, гіркий марор і солодкий харосет.

ШУЛЬХАН ОРЕХ

שְׁלַחַן עֹרֵךְ

Їмо вечерю

«Шульхán орéх» означає «постав вечерю на стіл».

Чудова пасхальна трапеза — це один спосіб показати, що ми вільні люди. Після трапези седер продовжиться.

**Поклади Гаґаду поруч і насолоджуйся
святковою вечерею!**

ЦАФУН 1194

Знаходимо та з'їдаємо афікоман

Цафун означає «захований». На початку нашого седеру дорослі сховали афікоман. А без цього дуже незвичайного десерту — останнього шматочка маца — трапеза завершитися не може. Отже, діти мають відшукати афікоман і домовитися з дорослими про його «випук». Пам'ятай, за повернення афікоману тебе чекає нагорода!

Коли афікоман знайдено, це означає, що трапеза добігає кінця. На початку седеру маца була єдиним хлібом бідних рабів. Тепер, коли ми вільні люди й маємо вдосталь їжі, маца — це хліб свободи і пам'яті про нашу історію. З цим останнім шматочком маца, зі смаком свободи, ми готові подякувати за вечерю — і продовжити седер.

Коли афікоман знайдено й викуплено, його розламують на маленькі шматочки та роздають їх усім присутнім.

Налий третій келих вина або виноградного соку. Після слів подяки ми промовимо благословення на напій та вип'ємо його.

БАРЕХ בָּרַךְ

Дякуємо за вечерю!

Ми дякуємо тим, хто приготував нашу чудову вечерю, — і дякуємо Богові, який створив усю нашу їжу. **Барех** означає «благослови», адже в молитві подяки, яку ми промовляємо після їди, теж є кілька благословень. Вона починається із запрошення: ведучий та всі учасники седеру закликають одне одного разом подякувати Богу. А наприкінці ми промовляємо благословення та випиваємо третій келих вина або соку.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת: בְּשׁוּב יְיָ אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הֵינּוּ כְּחֹלְמִים. אֶזְיַמְּלָא שְׁחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה. אֶזְיַמְּרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי. הַגְּדִיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הֵינּוּ שְׂמֵחִים. שׁוּבָה יְיָ אֶת שְׁבִיתֵנוּ כְּאַפְיָקִים בְּנֶגֶב. הַזְרַעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ. הַלֶּחֶם יִלְךְ וּבִכְבֹּה נִשְׂא מִשָּׂדֶה הַזֶּרַע בֹּא יבֹא בְרִנָּה נִשְׂא אֶלְמָתָיו.

Шир гамаалот: Бешув Адонай ет шиват ціон гаїну кехольмім. Аз їмале сехок пину ульшонейну ріна. Аз йомру вагоїм, гідділь Адонай лаасот ім елей. Гідділь Адонай лаасот іману, гаїну смехім. Шува Адонай ет швітейну, каафікім беНегев. Газорім бедіма беріна їкцору. Галох йелех увахо, носе мешех газара, бо йаво веріна носе алюмотав.

Це пісня нашого сходження до Ізраїлю. Скільки разів за нашу історію наш єврейський народ виганяли далеко від землі Ізраїля!

Але тепер ми повертаємося додому, наче уві сні. Рот наш сповнений сміху, язик співає від радості. Бог подбав про дітей Ізраїлю. Заспіваймо ж разом радісних пісень!

המזמן: חבֵרֵי נְבֻרָה!

המסובין: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֻרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

המזמן: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֻרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.
בְּרִשׁוֹת חֲבֵרֵי נְבֻרָה [אַלְהֵינוּ] שְׂאֲכָלְנוּ מִשְׁלוֹ.

המסובין: בְּרוּךְ [אַלְהֵינוּ] שְׂאֲכָלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבָטוּבוֹ חֵינּוּ.

המזמן: בְּרוּךְ [אַלְהֵינוּ] שְׂאֲכָלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבָטוּבוֹ חֵינּוּ.
בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ.

Ведучий: Хаверай, неварех!

Усі: Йегі шем Адонай меворах ме-ата ве-ад олам.

Ведучий: Йегі шем Адонай меворах ме-ата ве-ад олам.
Біршут хаверай, неварех (Елогейну) ше-ахалну мішело.

Усі: Барух (Елогейну) ше-ахалну мішело уветуво хаїну.

Ведучий: Барух (Елогейну) ше-ахалну мішело уветуво хаїну.
Барух гу уварух шемо.

Ведучий: Друзі мої, прославімо Бога за цю трапезу.

Усі: Нехай ім'я Боже буде благословенне нині й завжди!

Ведучий: Прославімо нашого Бога, який створив наш світ і дарував нам їжу.

Усі: Дякуємо, Боже, за їжу, яку ми щойно з'їли.

Ведучий: Ти дав нам благословення, і ми Тебе благословляємо!

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַזֶּה אֵת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטוֹבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד
 וּבְרַחֲמִים. הוּא נוֹתֵן לָחֵם לְכָל בְּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ. וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל
 תְּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ וְאֵל יַחְסַר לָנוּ מִזּוֹן לְעוֹלָם וָעֶד. בְּעֵבוֹר
 שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוּא אֵל זָן וּמְפַרְנֵס לְכָל וּמְסִיב לְכָל וּמְכִין מִזּוֹן לְכָל
 בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַזֶּה אֵת הַכֹּל.

Барух ата Адонай, Елогейну Мелех га-олам газан ет га-олам, куло бетуво
 бехен, бехесед, уврахамім. Гу нотен лехем лехоль басар кі леолам гасдо.
 Увтуво гагадоль, тамід ло га-сар лану, веаль йехсар лану мазон леолам
 ваед. Баавур шемо гагадоль, кі гу Ель зан умефарнес лаколь, уметів лаколь,
 умехін мазон лехоль берійотав ашер бара,

Барух ата Адонай газан ет гаколь.

Милий Боже, Творцю нашого світу, дякуємо Тобі за те, що дарував нам їжу,
 яка дає нам силу. Дякуємо за те, що Ти в милості своїй даєш їжу всьому
 живому. Дякуємо за те, що Ти подарував нам прекрасну землю Ізраїля,
 вивів нас із Єгипту та звільнив з рабства.
 Дякуємо Тобі за Твою Тору, якої Ти нас навчаєш.

Дякуємо за все, що Ти нам даєш!

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרוּ אָמֵן.

Осе шалом біромав, гу йаасе шалом алейну веаль коль Ісраель.
 В'імеру амен.

Нехай Бог, який творить мир на небесах, принесе мир нам,
 усьому єврейському народові та всьому світові! Скажімо разом: амен!

ТРЕТІЙ КЕЛИХ ВИНА

Підніми третій келих вина або виноградного соку.
Скажи благословення, а тоді випий, вільно відхилившись.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגָּפֶן.

Барух ата Адонай, Елогейну Мелех га-олам,
Боре прі га-гафен.

Милий Боже, Творцю нашого світу,
дякуємо Тобі за смачні ягоди, що ростуть на виноградних лозах.

МИ ВІЛЬНІ. ТОЖ СВЯТКУЙМО!

Ми втекли від фараона, розповіли історію нашого визволення та насолодилися пасхальною трапезою. Настав час святкувати нашу свободу!

Спочатку зробимо паузу та з надією подумаємо про майбутнє, в якому вільним стане весь світ. А потім заспіваємо пісень хвали та прославлення.

Чому одні люди неволять інших? Чому одні живуть важким життям,
а інші виборюють свободу? Чому єгиптяни мусили страждати,
коли євреїв було врятовано?

У багатьох єврейських історіях ми зустрічаємо незвичайну людину —
пророка Еліягу. Він підтримує нас у наших сподіваннях на щасливіший
та справедливіший світ. У Песах Еліягу має особливу справу:
він мандрує світом і відвідує кожен седер, нагадуючи нам мати
в серці надію та працювати заради чесності та справедливості.

Тому ми ставимо на пасхальний стіл ще один келих вина —
спеціально для Еліягу.

Нехай кожен плесне трошки свого вина чи соку в келих Еліягу.
 Ї тоді вийди з-за столу та відчини для Еліягу вхідні двері.

Понюхай нічне повітря. Прислухайся до вечірніх звуків.
 Де Еліягу? Чи завітає він на наш седер, чи вип'є з нами?
 Можливо, він уже зробив ковток зі свого келиха?

Раніше ми запитували:

Ма Ніштана?
 У чому різниця?

А тепер запитаймо:

Що ми можемо змінити?

Як нам зробити цей світ таким,
 у якому Еліягу волів би залишитися?

Заспіваймо ж для Еліягу пісню надії
 на те, що прийде день, коли
 всі люди стануть вільними!

אֱלִיָּהוּ הַנָּבִיא, אֱלִיָּהוּ הַתְּשֻׁבִי, אֱלִיָּהוּ הַגְּלֻעָדִי
 בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ יָבוֹא אֵלֵינוּ עִם מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד.

Еліягу ганаві, Еліягу гатішбі, Еліягу гаґіладі
 Бімгера беямейну яво елейну ім машиах бен Давид.

Еліягу-пророк, Еліягу з Тішбі, Еліягу з Гілада,
 Скоріше приходь до нас, принеси світові мирні часи!

КЕЛИХ МІРІАМ

Єврейський народ не зміг би втекти з Єгипту на волю, якби не дії багатьох хоробрих жінок. Йохевед — матір Моше та його старша сестра Міріам сховали маленького Моше в кошику й пустили той кошик плисти по річці Ніл. Єгипетська царівна, що знайшла немовля, взяла його до себе в палац, і там Моше жив у безпеці. Інші хоробрі жінки, повитухи Шифра і Пуа, теж рятували єврейських немовлят.

Коли Червоне море розступилось і євреї перейшли на інший берег, Міріам вела їх за собою з піснею. Переказують, що в пустелі усюди, де проходила Міріам, з'являлися криниці з чистою прохолодною водою. Пісня Міріам і ця вода надавали сил єврейському народові на довгому шляху пустелею до землі Ізраїлю.

КОЛИ МИ НАПОВНЮЄМО
ВОДОЮ КЕЛИХ ДЛЯ МІРІАМ
і робимо по ковточку
з наших келихів, ми
згадуємо її та багатьох
інших жінок, завдяки
яким єврейський народ
рятувався і міцнішав.

Нехай кожен наллє
трошки води в
келих Міріам, а тоді
зробить ковток
води з власного
келиха.

Налий четвертий келих вина або виноградного соку — ти ви'єш його після Галелія.

ГАЛЕЛЬ הַלֵּל

Співаємо пісень хвали й свободи

Слово «Галель» означає «хвала». Ти, мабуть, знаєш споріднене з ним слово «алілуя», яке означає «хвала Богу». Перед трапезою ми співали хвалебну пісню Богу, дякуючи за те, що Він визволив нас із рабства в Єгипті, а зараз заспіваємо пісню надії на майбутнє.

ЧИ ЗНАЄШ ТИ ЩЕ ЯКІСЬ ПІСНІ хвали чи подяки (можливо, зі словом «алілуя»)? Або, можливо, пісні про свободу — будь-якими мовами. Саме час їх заспівати!

הודו לַיְי כִּי טוֹב   בִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.
 יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל   בִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.
 יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֶהְרֹן   בִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.
 יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְי   בִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.

Году л-Адонай кі тов, кі ле-олам хасдо.
 Йомар на Ізраель, кі ле-олам хасдо.
 Йомру на вейт Агарон, кі ле-олам хасдо.
 Йомру на ірей Адонай, кі ле-олам хасдо.

Славимо Бога, бо Він є добрим. Божа ласка вічна.
 Нехай увесь рід Ізраїля скаже: Божа ласка вічна.
 Нехай увесь рід Аарона скаже: Божа ласка вічна.

Нехай всі, хто вірить у Бога, скажуть: Божа ласка вічна.

ЧЕТВЕРТИЙ КЕЛИХ ВИНА

Підніми четвертий келих вина або виноградного соку,
промов благословення, а тоді випий, вільно відхилившись.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן.

Барух ата Адонай, Елогейну Мелех га-олам,
Боре прі га-ґафен.

Милий Боже, Творцю нашого світу,
дякуємо Тобі за смачні ягоди, що ростуть на виноградних лозах.

НІРЦА נִרְצָא

Кінець

Остання частина нашого седеру називається **нірцá**. Це коротке слово означає: «Наш седер добігає кінця, й ми сподіваємося, що Бог прийняв нашу подяку». Наприкінці седеру ми співаємо класичних пасхальних пісень.

ADIR GU

אָדיר הוּא

Бог є сильним

Адир Гу означає «Бог є сильним». Івритом кожен рядок цієї пісні починається з іншої літери, в алфавітному порядку. Кожна з цих літер є першою у слові, яке описує одну з невід'ємних властивостей Бога: сильний, мудрий, дбайливий... А ми стараємося йти за Ним.

אָדיר הוּא יבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ בְּקִרְוֹב. אֵל בָּנָה, בָּנָה בֵּיתָךְ בְּקִרְוֹב.
בְּחֹר הוּא, גָּדוֹל הוּא, דָּגוּל הוּא, יבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב...
הַדּוֹר הוּא, וְתִיק הוּא, זָכַאי הוּא, חָסִיד הוּא, יבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב...
טְהוֹר הוּא, יְחִיד הוּא, כְּבִיר הוּא, לְמוֹד הוּא, מְלֶךְ הוּא, נוֹרָא הוּא,
סְגִיב הוּא, עֲזוּז הוּא, פּוֹדֵה הוּא, צַדִּיק הוּא, יבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב...
קְדוֹשׁ הוּא, רַחוּם הוּא, שְׂדֵי הוּא, תְּקִיף הוּא, יבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב...

Бог є сильним!

Нехай він скоріше відбудує Свій дім.

Скоріше, скоріше, вже в наші дні.

Боже, відбудуй його, відбудуй —

Скоріше відбудуй Свій дім!

Адір гу, івне вейто бекаров, бімгера бе-ямейну бекаров.

Ель бней, бней вейтега бекаров.

Бахур гу, ґадоль гу, даґуль гу, івне вейто бекаров,
бімгера бе-ямейну бекаров.

Ель бней, бней вейтега бекаров.

Гадур гу, ватік гу, закай гу, хасід гу, івне вейто бекаров,
бімгера бе-ямейну бекаров.

Ель бней, бней вейтега бекаров.

Тагор гу, яхід гу, кабір гу, ламуд гу, мелех гу, нора гу,
сагів гу, ізуз гу, поде гу, цадік гу, івне вейто бекаров,
бімгера бе-ямейну бекаров.

Ель бней, бней вейтега бекаров.

Кадош гу, рахум гу, шадай гу, такіф гу, івне вейто бекаров,
бімгера бе-ямейну бекаров.

Ель бней, бней вейтега бекаров.

ЕХАД МІ ЙОДЕА

אַחַד מִי יוֹדֵעַ?

Что знает про один?

Якщо в «Адір Гу» рядки розташовані за алфавітом, то в пісні «Ехад мі йодеа» вони йдуть по порядку від 1 до 13. Із кожним числом у пісні ставиться запитання: «Что знает, що означає це число?» — а відповідь завжди стосується євреїв та єврейського життя. Співайте разом і веселіться! Транскрипція на сторінці 72.

אַחַד מִי יוֹדֵעַ? אַחַד אֲנִי יוֹדֵעַ: אַחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ.

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ? שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁנַיִ לַחֹת הַבְּרִית, אַחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ.

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ? שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִ לַחֹת הַבְּרִית, אַחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ.

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ? אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ: אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה...

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ? חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע...

שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ? שֵׁשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה...

שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ? שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ: שִׁבְעָה יְמֵי שְׁבַתָּא, שֵׁשָׁה...

שְׁמוֹנֶה מִי יוֹדֵעַ? שְׁמוֹנֶה אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁמוֹנֶה יְמֵי מִלְּהָ, שִׁבְעָה...

תְּשַׁעָה מִי יוֹדֵעַ? תְּשַׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ: תְּשַׁעָה יְרַחֵי לְדָה, שְׁמוֹנֶה...

עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ? עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ: עֶשְׂרֵה דְבָרָא, תְּשַׁעָה...

אַחַד עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ? אַחַד עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ: אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבֵיָא, עֶשְׂרֵה...

שְׁנַיִם עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ? שְׁנַיִם עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבַטֵיָא, אַחַד עָשָׂר...

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ? שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מְדִיָא, שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבַטֵיָא, אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבֵיָא, עֶשְׂרֵה דְבָרָא, תְּשַׁעָה יְרַחֵי לְדָה, שְׁמוֹנֶה יְמֵי מִלְּהָ, שִׁבְעָה יְמֵי שְׁבַתָּא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִ לַחֹת הַבְּרִית, אַחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ.

Хто знає, що таке 1? Я знаю, що таке 1! 1 — це наш Бог, на небі й на землі!

Хто знає, що таке 2? Я знаю, що таке 2! 2 — це дві скрижалі з гори Синай, а 1 — це наш Бог, на небі й на землі!

Хто знає, що таке 3? Я знаю, що таке 3! 3 — це троє праотців [єврейського народу], 2 — це дві скрижалі з гори Синай, а 1 — це наш Бог, на небі й на землі!

Хто знає, що таке 4? Я знаю, що таке 4! 4 — це чотири праматері [єврейського народу], 3 — це...

Хто знає, що таке 5? Я знаю, що таке 5! 5 — це п'ять книг Тори, 4 — це...

Хто знає, що таке 6? Я знаю, що таке 6! 6 — це шість книг Мішни, 5 — це...

Хто знає, що таке 7? Я знаю, що таке 7! 7 — це сім днів у тижні, 6 — це...

Хто знає, що таке 8? Я знаю, що таке 8! 8 — це вісім днів до *брїт-міла* (обрізання), 7 — це...

Хто знає, що таке 9? Я знаю, що таке 9! 9 — це дев'ять місяців до народження дитини на світ, 8 — це...

Хто знає, що таке 10? Я знаю, що таке 10! 10 — це Десять Заповідей, 9 — це...

Хто знає, що таке 11? Я знаю, що таке 11! 11 — це одинадцять зірок у сні Йосипа, 10 — це...

Хто знає, що таке 12? Я знаю, що таке 12! 12 — це дванадцять колін Ізраїля, 11 — це...

Хто знає, що таке 13? Я знаю, що таке 13! 13 — це тринадцять особливих властивостей Бога, 12 — це дванадцять колін Ізраїля, 11 — це одинадцять зірок у сні Йосипа, 10 — це Десять Заповідей, 9 — це дев'ять місяців до народження дитини на світ, 8 — це вісім днів до *брїт-міла* (обрізання), 7 — це сім днів у тижні, 6 — це шість книг Мішни, 5 — це п'ять книг Тори, 4 — це чотири праматері, 3 — це троє праотців, 2 — це дві скрижалі з гори Синай, а 1 — це наш Бог, на небі й на землі!

Я знаю,
що таке один!

Ехад мі йодеа? Ехад ані йодеа:
ехад Елогейну, ше-ба-шамаїм у ва-арец.

Шнаїм мі йодеа? Шнаїм ані йодеа:
шней лухот га-брїт, ехад Елогейну,
ше-ба-шамаїм у ва-арец.

Шлоша мі йодеа? Шлоша ані йодеа:
шлоша авот, шней лухот га-брїт, ехад
Елогейну, ше-ба-шамаїм у ва-арец.

Арба мі йодеа? Арба ані йодеа:
арба імагот, шлоша авот, шней лухот га-брїт,
ехад Елогейну, ше-ба-шамаїм у ва-арец.

Хаміша мі йодеа? Хаміша ані йодеа:
хаміша хумшей Тора, арба імагот,
шлоша авот, шней лухот га-брїт, ехад Елогейну,
ше-ба-шамаїм у ва-арец.

Шиша мі йодеа? Шиша ані йодеа:
шиша сідрей Мішна, хаміша хумшей Тора,
арба імагот, шлоша авот, шней лухот га-брїт,
ехад Елогейну, ше-ба-шамаїм у ва-арец.

Шив'а мі йодеа? Шив'а ані йодеа:
шив'а йемей шабта, шиша сідрей Мішна,
хаміша хумшей Тора, арба імагот, шлоша авот,
шней лухот га-брїт, ехад Елогейну,
ше-ба-шамаїм у ва-арец.

8

Шмона мі йодеа?

Шмона ані йодеа:
шмона йемей міла, шив'а йемей шабта, шиша сідрей Мішна,
хаміша хумшей Тора, арба імагот, шлоша авот, шней лухот
га-бріт, ехад Елогейну, ше-ба-шамаїм у ва-арец.

Тіш'а мі йодеа?

Тіш'а ані йодеа:
тіш'а йерхей лейда, шмона йемей міла, шив'а йемей шабта,
шиша сідрей Мішна, хаміша хумшей Тора, арба імагот,
шлоша авот, шней лухот га-бріт, ехад Елогейну,
ше-ба-шамаїм у ва-арец.

9

Асара мі йодеа?

Асара ані йодеа:
асара дібрайа, тіш'а йерхей лейда, шмона йемей міла,
шив'а йемей шабта, шиша сідрей Мішна, хаміша хумшей
Тора, арба імагот, шлоша авот, шней лухот га-бріт,
ехад Елогейну, ше-ба-шамаїм у ва-арец.

10

Ехад асар мі йодеа?

Ехад асар ані йодеа:
ехад асар кохвайа, асара дібрайа, тіш'а йерхей лейда,
шмона йемей міла, шив'а йемей шабта, шиша сідрей Мішна,
хаміша хумшей Тора, арба імагот, шлоша авот,
шней лухот га-бріт, ехад Елогейну, ше-ба-шамаїм у ва-арец.

11

Шнеїм асар мі йодеа?

Шнеїм асар ані йодеа:
шнеїм асар шивтайа, ехад асар кохвайа, асара дібрайа,
тіш'а йерхей лейда, шмона йемей міла, шив'а йемей
шабта, шиша сідрей Мішна, хаміша хумшей Тора,
арба імагот, шлоша авот, шней лухот га-бріт,
ехад Елогейну, ше-ба-шамаїм у ва-арец.

12

Шлоша-асар мі йодеа?

Шлоша-асар ані йодеа:
шлоша-асар мідайа, шнеїм асар шивтайа, ехад асар кохвайа,
асара дібрайа, тіш'а йерхей лейда, шмона йемей міла,
шив'а йемей шабта, шиша сідрей Мішна, хаміша хумшей
Тора, арба імагот, шлоша авот, шней лухот га-бріт,
ехад Елогейну, ше-ба-шамаїм у ва-арец.

13

ХАД ГАДЬЯ

ХІТЯ ТД

Одне маленьке козенятко

Остання пісня нашої Гаґади — це пісня-гра: у кожному куплеті за кимось женеться хтось сильніший, доки наприкінці не залишається тільки сила Бога. Транскрипція та переклад — на сторінках 76 і 77.

Нехай кожен обере собі персонажа або предмет із цієї пісні та голосно озвучує його щоразу, коли чує «своє» ім'я або назву, поки всі решта співають. Куплети ставатимуть щораз довшими, звуки гучнішими, а емоції за столом яскравішими!

דזבין אבא בתרי זויג, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא שונרא ואכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זויג, חד גדיא, חד גדיא.
ואתא כלבא ונשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זויג, חד גדיא,
חד גדיא.

ואתא חוטרא והפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא
בתרי זויג, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא נורא ושרף לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא,
דזבין אבא בתרי זויג, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא מיא וכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא,
דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זויג, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא תורא ושתא למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה לכלבא,
דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זויג, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא השוחט ושחט לתורא, דשתא למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה
לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זויג, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא מלאך המות ושחט לשוחט, דשחט לתורא, דשתא למיא, דכבה לנורא,
דשרף לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא
בתרי זויג, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא הקדוש ברוך הוא ושחט למלאך המות, דשחט לשוחט, דשחט לתורא,
דשתא למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא,
דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זויג, חד גדיא, חד גדיא.

Ді-зван аба бі-трей зузей, **Хад Ґадья, Хад Ґадья!**

Ва-ата шунра ве-ахла ле-ґадья, ді-зван аба бі-трей зузей,
Хад Ґадья, Хад Ґадья!

Ва-ата хальба ве-нашах ле-шунра, де-ахла ле-ґадья, ді-зван аба
бі-трей зузей, **Хад Ґадья, Хад Ґадья!**

Ва-ата хутра ве-ґіка ле-хальба, де-нашах ле-шунра, де-ахла ле-ґадья,
ді-зван аба бі-трей зузей, **Хад Ґадья, Хад Ґадья!**

Ва-ата нура ве-сараф ле-хутра, де-ґіка ле-хальба, де-нашах ле-шунра,
де-ахла ле-ґадья, ді-зван аба бі-трей зузей, **Хад Ґадья, Хад Ґадья!**

Ва-ата мая ве-хава ле-нура, де-сараф ле-хутра, де-ґіка ле-хальба,
де-нашах ле-шунра, де-ахла ле-ґадья, ді-зван аба бі-трей зузей,
Хад Ґадья, Хад Ґадья!

Ва-ата тора ве-шата ле-мая, де-хава ле-нура, де-сараф ле-хутра,
де-ґіка ле-хальба, де-нашах ле-шунра, де-ахла ле-ґадья, ді-зван
аба бі-трей зузей, **Хад Ґадья, Хад Ґадья!**

Ва-ата га-шовет ве-шахат ле-тора, де-шата ле-мая, де-хава ле-нура,
де-сараф ле-хутра, де-ґіка ле-хальба, де-нашах ле-шунра, де-ахла
ле-ґадья, ді-зван аба бі-трей зузей, **Хад Ґадья, Хад Ґадья!**

Ве-ата малах га-мавет ве-шахат ле-шовет, де-шахат ле-тора,
де-шата ле-мая, де-хава ле-нура, де-сараф ле-хутра,
де-ґіка ле-хальба, де-нашах ле-шунра, де-ахла ле-ґадья,
ді-зван аба бі-трей зузей, **Хад Ґадья, Хад Ґадья!**

Ва-ата га-Кадош барух гу ве-шахат ле-малах га-мавет, де-шахат
ле-шовет, де-шахат ле-тора, де-шата ле-мая, де-хава ле-нура, де-сараф
ле-хутра, де-ґіка ле-хальба, де-нашах ле-шунра, де-ахла ле-ґадья,
ді-зван аба бі-трей зузей, **Хад Ґадья, Хад Ґадья!**

Тато купив
всього за дві монетки
Козенятко, козенятко!

Але кіт прийшов і з'їв
козеня, що тато купив
всього за дві монетки.
Козенятко, козенятко!

Прийшов пес і вкусив
того котика, що з'їв
козеня, що тато купив
всього за дві монетки.
Козенятко, козенятко!

Прийшов дрючок і побив
того пса, що вкусив
того котика, що з'їв
козеня, що тато купив
всього за дві монетки.
Козенятко, козенятко!

Прийшов вогонь і спалив
той дрючок, що побив
того пса, що вкусив
того котика, що з'їв
козеня, що тато купив
всього за дві монетки.
Козенятко, козенятко!

Прийшов дощ і залив
той вогонь, що спалив
той дрючок, що побив
того пса, що вкусив
того котика, що з'їв
козеня, що тато купив
всього за дві монетки.
Козенятко, козенятко!

Прийшов бик і допив
той дощ, що залив
той вогонь, що спалив

той дрючок, що побив
того пса, що вкусив
того котика, що з'їв
козеня, що тато купив
всього за дві монетки.
Козенятко, козенятко!

Прийшов різник і вбив
того бика, що допив
той дощ, що залив
той вогонь, що спалив
той дрючок, що побив
того пса, що вкусив
того котика, що з'їв
козеня, що тато купив
всього за дві монетки.
Козенятко, козенятко!

Прийшов Янгол Смерті
та згубив різника, що вбив
того бика, що допив
той дощ, що залив
той вогонь, що спалив
той дрючок, що побив
того пса, що вкусив
того котика, що з'їв
козеня, що тато купив
всього за дві монетки.
Козенятко, козенятко!

Прийшов Бог і вразив
Янгола Смерті, що згубив
різника, що вбив
того бика, що допив
той дощ, що залив
той вогонь, що спалив
той дрючок, що побив
того пса, що вкусив
того котика, що з'їв
козеня, що тато купив
всього за дві монетки.
Козенятко, козенятко!

НАСТУПНОГО РОКУ В ЄРУСАЛІМІ!

УСІ ЧИТАЮТЬ РАЗОМ:

Ми починали цей седер рабами, ковтаючи солоні сльози. Потім ми бігли крізь пустелю та їли мацу, спечену нашвидку. Ми пройшли через Червоне Море і втекли від фараонового війська. І ми славили Бога, який допоміг нам вийти з Єгипту та врятував наші життя.

Ми згадали та наново пережили ці дивовижні пригоди. Роботу пам'яті завершено: ми закінчили наш седер, розповіли історію свободи.

Тепер ми рухаємося з минулого в майбутнє. Як я дорослішатиму цього року? Як змінюватиметься світ? Що чекає нас далі на шляху від рабства до свободи?

ГАГАДА ЗАКІНЧУЄТЬСЯ ВЕЛИКОЮ НАДІЄЮ НА МАЙБУТНЄ:

Лешана габаа бірушалаїм!

לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּיְרוּשָׁלַיִם!

Leshana haba'a biYerushalayim!

Наступного року в Єрусалимі!

Нехай наступного року всі будуть вільні!

У КОЖНОМУ ПОКОЛІННІ
МИ МАЄМО ДИВИТИСЯ
НА СЕБЕ ТАК, НІБИ ЦЕ САМЕ
МИ ВИЙШЛИ З ЄГИПТУ!

PJ Library® («Піжамна бібліотечка»), програма Фонду Гарольда Грінспуна, надає єврейські дитячі книжки, музику та навчальні матеріали сотням тисяч сімей в усьому світі. Щоби більше дізнатися про унікальну місію PJ Library та підписатися на щомісячну безкоштовну програму дитячих книжок, відвідайте pjlibrary.org.

Особлива подяка Консультативній раді Фонду Next Generation («Наступне покоління»), співробітникам PJ Library, а також тим, хто вклав свою енергію й талант у створення цієї Агади. Ось їхні імена:

Координація: *Рейчел Фіш, Їшай Амос*
Редакція: *Шарон Форман, Елішева Урбас*
Ілюстрації: *Софія Вінсент Гай*
Графічний дизайн: *Зоя Пепперхеймер*

Український макет

Переклад з англ.: *Ія Ківа* (стор. 1–39),
Євгенія Канищева (стор. 40–84)
Редагування: *Юлія Шекет*
Верстка: *Світлана Невдащенко*

*Copyright © 2021 Harold Grinspoon Foundation. All rights reserved.
No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted
in any form or by any means without prior approval. Third edition.*

---

*Copyright © 2021 Фонд Гарольда Грінспуна. Всі права захищені.
Жодна частина цієї публікації не може бути відтворена,
розповсюджена або передана в будь-якій формі чи будь-якими
засобами без попереднього дозволу. Видання третє.*

